

KYRKOR OCH KAPELL
SVENSKA KYRKAN I SKÖVDE

TORNET

Plötsligt syns tornet där, bland en färgrik grönska. I en liten glipa i träden utmed stigen syns tornet. Att blicka ut över landskapet och upptäcka ett kyrktorn som är mer än en kilometer bort, känslan är så mäktig, nästan överklig. Dagen efter upptäckten försöker vi fotografera tornet. Kommer det att bli bra, det är väldigt långt bort.

Bilden på kyrktornet, Våmb's kyrka säger mycket om vårt kulturlandskap. Sedan 1100-talet har Våmb's kyrka funnits i den lilla byn på Billingsens kant. Kyrkor är bland de äldsta kulturarven i Sverige. I denna broschyr finns alla kyrkor i Skövde pastorat, från 1100-talet fram till 1987 då S:t Johannes kyrka byggdes. Välkommen att besöka de lokala kulturarven i Skövde pastorat!

Karl Hvass, kommunikatör Svenska kyrkan i Skövde

Bilden: Tobias Andersson

Produktion: Svenska kyrkan i Skövde.

Foto: Tobias Andersson, Toby Photography och Karl Hvass, Svenska kyrkan i Skövde.

INNEHÅLL

S:t Matteus kyrka.....	5
Däldernas kapell.....	7
S:ta Birgittas kapell.....	9
S:t Lukas kyrka	11
S:ta Helena kyrka	13
Våmbs kyrka.....	17
S:t Johannes kyrka.....	19
Norra Kyrketorps gamla kyrka.....	21
Norra Kyrketorps kyrka.....	23
Hagelbergs kyrka	25
Sjogerstads kyrka.....	27
Häggums kyrka	29
Sjukhuskyrkan - Andlig vård.....	31
Ryds kyrkoruin.....	33
Sjogerstads kyrkoplats.....	34
Rådene kyrkoplats.....	34

S:T MATTEUS KYRKA

Här kan människor i alla åldrar, med olika bakgrund och från olika kulturer känna sig hemma. Gudstjänsterna är centrum i församlingsarbetet. När kyrkan byggdes om 2003 fick den sitt fantastiska altarskåp, vilket utgör centrum i kyrkorummet, med sina varma inbjudande färger.

Adress: Västra Skogsrovägen 20, 541 39 Skövde

Kyrkan byggdes som en vandringskyrka i monteringsfärdiga element från Töreboda limfabrik. Tanken var att den lätt skulle kunna flyttas om så krävdes. 10 år efter att kyrkan byggdes blev den för liten för all barn- ungdom- och vuxenverksamhet. Kyrkofullmäktige beslöt då om en utbyggnad. Det byggdes ett kyrkotorg som anslöts till kyrkorummet och en ny sakristia. Lokalerna för samvaro, utbildning och fritidsverksamhet fick en sådan omfattning att ett flertal grupper kan arbeta samtidigt utan att störa varandra, det återspeglar verksamheten ännu idag. Kyrkan återöppnade den 15 september 1984. Arkitekten Rolf Bergh ritade kyrkan och ombyggnaden. Kyrkan rymmer 140 personer.

DÄLDERNAS KAPELL

Däldernas kapell är kyrkan för Dälderna, Ekängen, Ulveket, Lillegården och Havstena. Kapellet byggdes redan 1929 och låg då på landet utanför stadsbebyggelsen. På 1980-talet hade bostadsområden vuxit upp runt om kapellet och en tillbyggnad gjordes med lokaler för församlingsarbete för alla åldrar. Kyrkorummet är enkelt och gediget i trä, med krucifix och altare av träkonstnären Eva Spångberg.

Besöksadress: Kapellvägen 66, Skövde

Varje vecka samlas föräldrar och barn till Söndagseftermiddag i kapellet och familjegudstjänster. Många barn, familjer och ungdomar träffas i kapellet under veckorna. Här finns kör för barn och vuxna. Samlingssalen används ofta till dopkaffe och minnesstunder efter begravningar. Däldernas kapell invigdes den 22 september 1929. Då bestod kapellet av en kyrksal, en sakristia och ett kök. Klockstapeln utanför tillkom 1933. Kapellet byggdes som ett komplement till S:ta Helena kyrka.

Kapellet rymmer 90 personer.

S:TA BIRGITTAS KAPELL

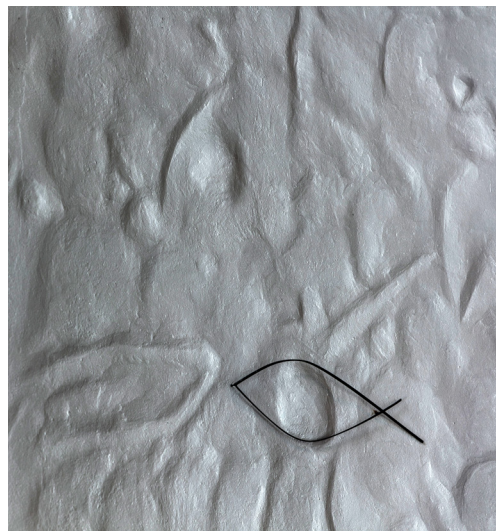
I S:ta Birgittas kapell sker majoriteten av begravningsgudstjänsterna. Inne i kapellet möts besökare av samma kalksten som utomhus, de varma tonerna i stenarna möter väl upp den vinröda altargobelängen utförd av Alf Munthe. Till kapellet hör en klockstapel.

Besöksadress: S:ta Birgittas väg 3, 541 32 Skövde

Byggnaden är åttakantig och uppförd av kalksten med varierande skifthöjder och har ett brant, valmat skiffer-tak. De ut- och invändiga väggarna är lika. Mittgång med fristående bordsaltare. S:ta Birgittas kapell stod klart och invigdes den 13 maj 1962. Kapellet ritades av arkitekten Gunnar Asplund och när han 1940 avled fortsattes planerna av Sven Ivar Lind som också gestaltade kyrkogården. Kapellet har byggts om och till flera gånger, senast 1997 då krematoriedelen byggdes ut och moderniserades.

Kapellet rymmer 90 personer.

S:T LUKAS KYRKA

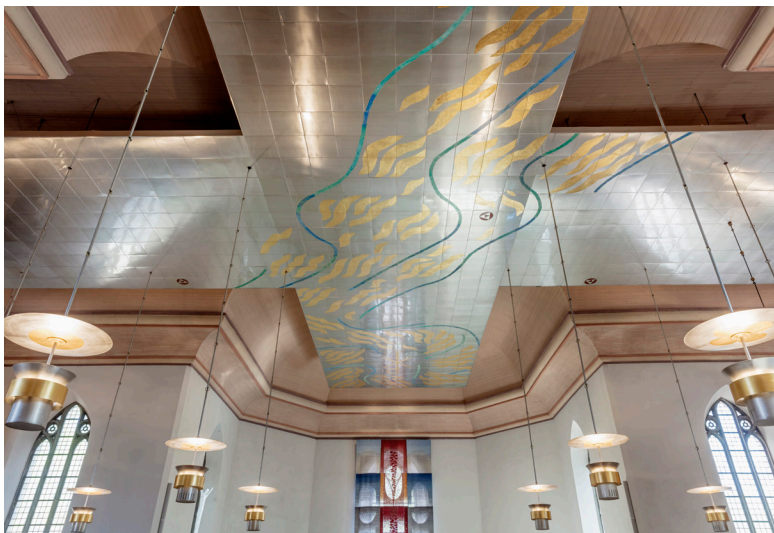
På toppen av Billingen, med utsikt över hela Skövde, ligger S:t Lukas kyrka. Kyrkans form är inspirerad av en öppen snäcka. S:t Lukas kyrka är ritad 1970 av arkitekt Hans-Erland Heineman. Vid formgivningen var det en snäckas öppna form som fick stå som förebild.

Interiören i S:t Lukas kyrka är stilren och enkel, med vita reliefmurade väggar och ljusa trädetaljer i inredningen. Väggen är en fri skapelse med bibliska symboler murade i relief. På den norra väggen hänger en bonad av Gerd Allert, föreställande duvor som rör sig i spiralformad flykt in mot ljuset i centrum. Bilden får symbolisera hur Anden leder till Kristus som världens ljus. Takets lampor är grupperade som stjärnbilder. S:t Lukas är en populär dop- och vigselkyrka.

Kyrkan rymmer 70 personer.

Besöksadress: Arne Sandbergs väg, Skövde.

S:TA HELENA KYRKA

Under medeltiden var S:ta Helena kyrka ett betydande vallfärds mål för pilgrimer från hela Skandinavien. Kyrkan har renoverats ett flertal gånger under århundradena, bland annat 1769, 1927, 1972 och den senaste 2013. På utsidan en katedral med gamla anor och på insidan överraskande ung – det är vad besökaren slås av vid ett besök i S:ta Helena kyrka. Tornet på kyrkan är totalt 56,5 meter inkl kyrktuppen.

Besöksadress: Hertig Johans gata 14 Skövde

Interiören i kyrkan präglas av korgobelängen, Gerd Allerts väv "Ett ljusets kors för Herrens hus". Den mittersta våden, med sin röda färg och guld, symboliserar kärleken och heligheten. Den blå färgen symboliserar intellektet och står för tankens fria vandring, våra egna associationer.

I taket ses den stora akustikplattan i form av ett kors. Den föreställer Jesu uppståndelse och på plattan finns Jesu fem sår antydda. Altaret pryds av ett kors där lärjungen Johannes och Maria finns vid Jesu sida. Under kyrkans fönster finns symboler för tio Guds bud, med första budet under norra korväggen.

Till vänster om koret finns en järngrind i vackert rut-
mönster från 1400-talet. Dess ursprungliga plats var
nedanför trappan till gravvalvet där S:ta Elins kvarlevor
skulle ha bevarats i ett skrin. Trappan kan ses genom glas-
rutan i golvet till vänster i koret. I korets norra fönster
hänger "Kristusgestalt". Skulpturen, av konstnären Thomas
Qvarsebo invigdes 2017 och gestaltar Kristus i det ögon-
blick som anden lämnar kroppen.

S:ta Elin (även kallad S:ta Helena) var enligt legenden en
gudfruktig kvinna av hög börd som levde på en stor gård
i Våmb. Sedan hon tidigt blivit änka ägnade hon sig ute-
slutande åt välgörenhet resten av sitt liv. En av Elins döttrar
var gift med en man som var hustrumisshandlare. Makens
grymhet sågs inte med blida ögon av parets tjänare som var

väldigt fästa vid sin husmor och de mördade honom. Elin
beskylldes av mannens släkt att vara anstiftare till mordet
och vid ett besök i Götene blev hon dödad som hämnd.

Vid hennes död skedde flera mirakel och hon blev helgon-
förklarad den 31 juli år 1164, Sveriges första kvinnliga
helgon. Elin ska ha tagit initiativet till S:ta Helena kyrka
likväl som kyrkorna i Våmb och Götene. Det sägs att hennes
gravkammare fanns i de äldsta delarna av S:ta Helena
kyrka. Passa på att ta en titt på Astri Taubes statyett av
S:ta Elin från 1950 som hänger på utsidan av kyrkan på
dess norra sida.

Kyrkan rymmer 375 personer.

VÅMBS KYRKA

Våmbs kyrka byggdes i mitten av 1100-talet i romansk stil och rymmer flera medeltida träskulpturer. I triumfbågen hänger ett ovanligt krucifix daterat till omkring 1200-talet. Skulpturen är ovanlig eftersom den bär drag av två medeltida traditioner – Kristus som segraren och den lidande Kristus.

I kyrkan finns också två madonnabilder, den äldre, också den från 1200-talet är svårt skadad. Den yngre, från 1400-talet är en stående madonna i milda färger som framställer Maria som himladrottningen, stående på månskäran med Kristus på armen och en krona. På altaret finns en grupp föreställande korsnedtagningen, troligtvis från ett altarskåp och på söderväggen en bild av Johannes döparen. Kyrkan används inte längre för kyrkliga handlingar.

Kyrkan rymmer 50 personer.

Besöksadress: Kyrkbacken 6, 541 33 Skövde

S:T JOHANNES KYRKA

Kyrkan är ritad av arkitekt Hans-Erland Heineman och byggdes 1987 i ett unikt samarbete där vårdcentral, äldreboende och kyrka finns under samma tak. Kyrkorummet och lokalerna är ljusa, vackra och inbjudande - och utan trösklar. Byggnaden utgör på så sätt en bild av tanken att kyrkan är en del i samhället.

Besöksadress: Gröna vägen 38, Skövde

Kyrkorummet präglas av enkelhet, med mjuka linjer och varma färger. I koret hänger en mäktig vinge av konstnären Henrik Allert och även två verk av Ludmila Pawlovska. En unik ljusbärare gjord av konstsmiden Claes Magnusson hjälper till att skapa ett levande kyrkorum, både för gemensamma gudstjänster och den enskildes besök. Utanför kyrkorummet finns ett kyrktorg som fungerar som mötesplats men även utökat kyrkorum vid behov.

Kyrkan rymmer 108 personer.

NORRA KYRKETORPS GAMLA KYRKA

Kyrkan är en av landets äldsta och byggdes på 1100-talet. Det är en av endast 21 kyrkor i Sverige som har kvar sin ursprungliga halvcirkelformade absid i koret. Kyrkans predikstol är daterad till år 1727 och inredningen med bänkar i kyrkan är troligen från samma tid.

Att sitta i 1700-talsbänkar i denna kyrka är en historisk upplevelse, men inte särskilt bekvämt. Kyrkan är sevärd, men på grund av sitt ensliga läge mellan Skultorp och Skövde kan den inte hållas öppen för besökare mer än i anslutning till gudstjänster sommartid. Nyckeln till kyrkan är av imponerande storlek och tyngd! Kyrkan ligger på militärt övningsområde vid Tovatorp. Kyrkan används inte längre för kyrkliga handlingar.

Kyrkan rymmer 60 personer.

Koordinater: 58.355429, 13.844438

NORRA KYRKETORPS KYRKA

Kyrkan invigdes i mars 1925. Arkitekten Fredrik Falkenberg har utformat den. Han fick dock aldrig se sitt verk fullbordat då han avled året före invigningen. Skilda stilarter har smält samman till en harmonisk enhet i denna kyrka. Här finns inslag av romansk teknik och gotik. Tornet med sin ovanliga utformning har lånat drag från gamla klockstaplar vid våra landsbygdskyrkor.

Besöksadress: Skövdevägen 21, 541 57 Skövde

Kyrkan är interiört målad i ljusa och glada färger, som bidrar till att ge gudstjänsten mera karaktär av lovsång och tacksägelse och i samband med renoveringen 1971–1972 byggdes en ny sakristia. Altartavlan är målad av Gunnar Torhamn. Den föreställer Jesus och Emmaus-vandrarna. Skulpturen, Jesus och barnen invid dopfunten är gjort i trä av Eva Spångberg. Dopfunten och kyrklåset är en gåva likaså ljuskronan. Nuvarande orgel, med 17 stämmor fördelade på två manualer, är tillverkad 1974 av Smedmans Orgelbyggeri i Lidköping.

Kyrkan rymmer 150 personer.

HAGELBERGS KYRKA

Kyrkan ligger som en fredsoas mitt ute på P4:s stridsvagnsövningsfält. Kyrkans äldsta delar är troligen från 1100-talet. Tillbyggnader och ombyggnader har skett åtskilliga gånger under årens lopp. I kyrkan finns flera unika inventarier.

Koordinater: 58.341136, 13.903393

Stenkyrkan är uppförd tidigt på medeltiden. 1730 byggdes kyrkan ut åt öster till sin nuvarande storlek. Altaruppsatsen är stor och sannolikt ett krigsbyte från Sveriges stormaktstid. Den är från senare delen av 1500-talet och har formen av ett skåp med sidodörrar som kan stängas. På dörrarnas baksida är Paulus och Luther avbildade. Nämnas bör också den vackra dopfunten, snidad i trä, från 1700-talet. Hagelbergs kyrka ligger beläget på Skövde Garnisons övningsfält vid Tåstorp/Klagstorp. Kyrkan används inte längre för kyrkliga handlingar.

Kyrkan rymmer 75 personer.

SJÖGERSTADS KYRKA

Kyrkan är byggd i nygotisk stil och invigdes år 1866. Tidigare fanns en gammal kyrka i Sjögerstad församling och en i Rådene församling, men dessa revs och endast de gamla kyrkplatserna finns kvar.

Kyrkan är välbevarad såväl in- som utvändigt. Kyrkorummet har ett gråmålat tredingstak och koret har en låg dekorativ vägg som skärmar av sakristian och en altarpupsats från år 1675. I kyrkan finns två dopfuntar. Ena funten i sandsten är från 1100-talet. Andra funten i kalksten är från 1200-talet.

Kyrkan ligger i kyrkbyn Sjögerstad, söder om Skultorp i Skövde kommun. På kyrkogården ligger den kände psalmdiktaren Paul Nilsson begravd.

Kyrkan rymmer 250 personer.

Koordinater: 58.319315, 13.801435

HÄGGUMS KYRKA

År 1864 raserades den gamla kyrkan som var byggd på 1100-talet och samma år invigdes Häggums nya kyrka som uppförts av byggmästare Anders Pettersson från Väsås. I tornet finns två klockor, en större från 1400-talet med minuskelinskrift och en mindre, gjuten i Skara 1757.

Koordinater: 58.321280, 13.722470

I vapenhuset finns två gravhällar bevarade. Den ena över hattmakare Anders Wahlberg, död 1762, och den andra över Dannemannen Jacob Bengtsson. Kyrkan innehåller bland annat en altartavla föreställande Kristus på korset med Maria och Johannes. Fyra ljuskronor finns, av vilka två är antika, en av mässing från 1600-talet och den andra en kristallkrona i empirestil från 1700-talet. Från den gamla kyrkan har bevarats en dopfunt med rankornamentering från 1200-talet. Under tidigt 2022 restaurerades kyrkan delvis interiört och exteriört där bland annat den gamla naturstenssockeln tagits fram.

Kyrkan rymmer 150 personer.

SJUKHUSKYRKAN – ANDLIG VÅRD

Sjukhuskyrkan är inte en specifik byggnad utan är belägen centralt i huvudbyggnaden på Skas. Sjukhuskyrkan utgör en del av det vidare begreppet "andlig vård i sjukvården" som betecknar det arbete som företrädare för olika religioner utför på sjukhusen till stöd för patienter, närstående och personal.

Besöksadress: Skaraborgs Sjukhus, plan 2, Skövde

Sjukhuskyrkan erbjuder personal, patienter och anhöriga professionell samtalshjälp i form av själavård, terapier, krisstöd, avlastande samtal, personalstöd samt gruppsamtal. Det religiösa behovet får sina svar genom bön, läsning ur den religiösa urkunden, gudstjänster och riter. Dessa kan ge kraft att klara kriser och att leva med sjukdomen samt skänka en känsla av frid, trygghet och hopp. Detta gäller även för samtalet med närstående. Henrik och Gerd Allert har gestaltat rummet med titeln: Kretsloppet-Tiden-Cirkeln, som inte har någon början och inget slut. Ett landskap för tanken att vandra i.

RYDS KYRKORUIN

Ryds kyrka var en romansk absidkyrka byggd på 1100-talet. Bortsett från att tornet saknas liknande den till form och storlek Våmbs kyrka. Det är inte känt när den togs ur bruk men troligen skedde det redan på 1400- eller 1500-talet.

Koordinater: 58.42342, 13.86007

Ryds kyrka bestod av ett rektangulärt långhus med ett mindre och kortare kor som avslutades med en absid. Den var ca 18x9 m och byggd av kalksten. Två ingångar har funnits, i södra resp. norra långväggen. Enligt en obekräftad uppgift från 1600-talet skall den ha blivit nedbränd av danskarna år 1566. Fram till 1930-talet var kyrkoruinen helt täckt av jord. Vid undersökningen fann man bland annat en liljesten och en dopfunt, båda troligen från 1100-talet. Altaret och stenbänkarna i långhuset är rekonstruerade. I juni månad firas gudstjänst i ruinen i samband med Johannes Döparens dag.

SJÖGERSTADS KYRKOPLATS

Sjogerstads kyrkoplats är belägen i utkanten av Sjogerstads by. Här låg tidigare den medeltida kyrkan, som revs 1866 när den nya kyrkan byggdes.

Idag finns inga spår kvar av 1100-talskyrkan, förutom en vit portal.

Koordinater: 58.314992, 13.807468

RÅDENE KYRKOPLATS

Rådene kyrka från 1100-talet revs samtidigt som Sjogerstads kyrka, när den nya kyrkan uppfördes i Sjogerstad.

Av den gamla kyrkplatsen återstår idag endast en öde-kyrkogård. Den avgränsas av en stenmur och här finns en klockstapel, en minnessten samt en runristad gravsten kvar som minne.

Koordinater: 58.331861, 13.769352

KYRKTUPPEN

Högst upp på kyrktornet, med blicken över staden, sitter kyrktuppen. Glänsande som guld vakar tuppen osjälviskt över församlingen och vänder sig med vinden i alla riktningar. Tuppen symboliserar Kristi lära, väntan på dagens gryning och en påminnelse om att stå upp för sin tro. Nästa gång du befinner dig i centrum, stanna upp, lyft blicken och skänk tuppen, som alltid finns där en tanke.

Tuppen på S:ta Helena kyrka är nästan 2 meter bred, 110 centimeter hög och sitter på 55 meters höjd. 1994 togs tuppen ned, renoverades och förgylldes av Frank Andersson på dåvarande Robert Nilssons måleri. Björn Furhoff, vd på Furhoffs rostfria berättar att hans farfar Olle Furhoff har gjort tuppen, årtal okänt.

I gratisappen Kyrkguiden
kan du hitta alla kyrkor, kyrkogårdar och andra
platser inom Svenska kyrkan i Skövde.